

زیرەکی دەستکرد و کاریگەریتی لەسەر مرقایەتی ۳-۳

نامادەکردن و وەرگیرانی: هەلتۆ بەرزنجیی

[مرۆف ئیجەزای هەرە هەرەگەرە چەر خۆفەلەکی نۆ نەۆمی کۆنینه و فەزای بێسنوور و برانەوێ سەردەمی زانست و تەکنیکە (هەتا دەمی ئەم نووسینە قسەکەم بەراستی مطلق دەزانم ئەوجا ئەگەر لە دواڕۆژدا ئیجەزای گەرەتر پەیدا بوو، واتە دۆزرایەوه، ئەوسا قسەکە دەگۆرێت بە هێنانه خوارەوێ پلەمی مرۆف لە ژمارە یەکەوه بۆ ژمارە دوو)].. مەسعوود محەمەد داھینەری سەرەکی ئەم تەکنیکە و باشتر بۆ ئەم ئەوێ لەپشت ئەم گۆرانگاریانەوێ ناسراو بە سام ئالتمان : Sam Altman

[پێی وایە کۆمیوتەر جێی مێشکی مرۆف دەگرتێتەوه] ... ئیستا مەلانی لەم دوو بۆچوونەدا خەست بۆتەوه و بیرورای هەمەچەشنیان لەسەر هەیه.

ئەم بەشە بریتییە لە پوختەیی خۆیندەوێ نزیکی ۳۱ و تار لەسەر زیرەکی دەستکرد. ئەو زانیاریانە گرانگەم بۆ پوختە کردوون کە لە بەشەکانی پێشوو دا ناماژ میان پێ نەکرانە دوویات نابنەوه..

شۆرشێ تەکنەلۆژیا وەستانی بۆ نییە و چرکە بەچرکە لە پەرسەندن و داھینانی نوێدا یە.. ئەوێ لێرەدا مەبەستە ئایا بەراستی ئەم شۆرشە کەوا ئێمە لە سەرەتاکاندا پێگە و گرانگی و رۆلی مرۆف لەق دەکات؟! ... لەکاتی کەدا هەموو کەرسە و داھینانەکانی ئەم شۆرش و گەشەکردنە، بیروکە و دەستکردی خۆدی مرۆف خۆیەتی؟!..!

ئاخر سنووردارکردن و لابردنی رۆلی مرۆف لەم هەسارەدا کارەساتی سەپروسەمەری لێ دەکەوێتەوه .. وەک تا ئیستا زانیومانە رۆلی مرۆف و کاریگەریتی لەسەر شانۆی جیهان پێویستە هەر لە پێشەنگیدا بێت.

پێویستە سنووری زۆرتر بۆ زیرەکی دەستکرد بکێشین ۲۳, ۳, ۳۱ Maria Fiedler ts !

لەدەست دەرچوونی زیرەکی دەستکرد هەرەشە و مەترسی گەرە لێ چاوەروان دەکری!.. بەئەندازەیک چارەنووسی مرقایەتی و شارستانی پێگە بەتەواوی نادیار دەکات.. بۆیە مرقا دەستەکان و ئەوانەیی چاوەنۆکیان سنووریکە هەیه، داوای دیاریکردنی یاساوریسیایەک بۆ ئەم گەشەکردنە بۆ سنوورە زیرەکی دەستکرد دەکەن!..!

ئەم تەکنەلۆژیا، دەشی تژی بکری لە زانیاری درۆ و ساختە و پروپاگەندەیی زیان بەخش؟

ئەگەر پىسپۇر و خاۋەن كۆمپانىياكان ئەم خراپەكارىيە Dystopie ساز دەدەن، ئەو لەلایەك ئاكامى پىچەوانەى لى دەكەۋىتەو. ھەندىكىش دەلین: نابى بترسىن و دەبى باۋەرمان وا بىت: چۆن زىرەكى دەستكرد دەتوانى بەر ھەمەكانمان و ژيانمان باشتر بكات؟ .

ئاخر كىشەكە ئەو ھەى ئەو گۆرانەى زىرەكى دەستكرد بەسەرماندا دىنى بە ھىچ جۆرى ئىستا ناتوانىن بىبىۋىن.. بۆنمونه ChatGPT دەتوانى بۆ تاقىكردنەۋى پزىشكى خويندكارىكىش بى ئەۋى زىرەك و لىۋەشاۋە بىت بە چەند خولەككىك بابەت ئامادە بكات، يان گازندە و داۋايەكى ياساى ئامادە بكات. ئەمانە جىى مەترسىن!.. ھەرۋەھا باس لە مۆدىلى پىشكەۋتوتورى ۋەك ChatGPT-۴ دەكرى و لە زىرەكى دەستكردىشدا باس لە سوپەر ئىنتەلىگىنس دەكرى.. جا بزائن چەند مۆدىلى رانەگەپەندراۋى ترىش وا بەرئوہ؟!..

لە ھەمۋى گرنكتر، دەبى زىرەكى دەستكرد بە چ ستانداردىكى مۆرالى كار بكات؟ كامە ئەرك جىبەجى بكات و چى نەكات؟ چۆن دەتوانىن رىى لى بگرىن درۆ نەكات، خراپەكارى نەكات و توندوتىزانە رەفتار نەكات؟ پىۋىستە چۆن رىگرى لى كارىگەر تىبى كۆمەلگەى نەخۋازراۋ بكەين لە رىى زىرەكى دەستكردەۋە ؟ ئايا ئەۋە قىۋلە مرۆف تۋانكانى لەدەست بدا و بدۆرىنى، ئەگەر بىت سبەى زىرەكى دەستكرد ئەۋ رۆلە ۋەرگى؟ .

گرنگە ۋەلامى ئەم پرسىارانە بۆ ئەۋ كۆمپانىياى كەسىيانە بەجى بەئلدرى، كە بەدۋاى بەرژەۋەندى ئابۋورىيەۋەن .

لەسەر ئاستى يەككىتى ئەۋروپا ستراتىژى زىرەكى دەستكرد نىيە. پلانى رىكخستنى ھەىە و تا دەخرىتە گەر زۆرى پى دەچىت. تەنەت پىناسەى زىرەكى دەستكرد مشتومرى لەسەر.. كەۋاتە لەسەر ئاستى سىياسىش سەرنج و تىبىنى ھەىە...

ئەم كىشەىە دەبىت ئىنتەرناسىۋنال چارەسەر بكرى، نەك ھەر ۋلاتىك بۆ خۆى و زۆر بەخىرايش ، پشۋودان بۆ ماۋمىەك چارەسەر نىيە. ئەۋ ھەنگاۋەش خاۋەن كۆمپانىيا و پىسپۇرەكان نەخشەيان بۆ كىشاۋە، نەك دەۋلەت يان كۆمەلگەى نىۋدەۋلەتى ..

كۆنگرەىەكى نىۋدەۋلەتى بۆ ھەمۋە پىسپۇران و كۆمپانىياكان و شارەزايانى ئەم بۋارە لە ھەمۋە جىھاندا و سىياسىيەكان پىكەۋە كارى بۆ بكن..

ئەم تەكنىكە نۆيىە بەردەۋام لە گەشەكردن و بەرۋىچۋوندايە، و داھىنان لەدۋاى داھىنان دەخاتە بەردەست.. ھىز نىيە بتۋانى بەر بەۋ بەرۋىچۋونە بگرى.. بە مانايەكى تر بتۋانى دۋا پىناسە و ناساندنى بۆ بكات. بە ھەمۋە نىۋسالى دەبى چات گىپىتى كەۋتۋتە بازار ۋە، كەچى زۆرتىر قسەۋباسى بەدۋاى خۆيدا ھىناۋە ..

تۋاناي چات گىپىتى زۆرە بۆ نمۋنە چەمكى مۆرال رۋون دەكاتەۋە ۋەك ئەۋەى رەچەتەى خۋاردنى سپاگىتى بە سۆسەى تەماتەۋە ئامادە بكات.. دەتۋانى بابەنت بۆ بنۋوسى، تىكست لە شىۋەى ئەۋەى Taylor Swift يان Bob Dylan ئامادە بكات.. دەتۋانى وتارى رۆژنامىيى بنۋوسى و بە ھەناسەىەك Website شروڤە بكات و پىشنىازى باشتر كردنى بكات.. وىنەۋ نىگارت بۆ دەكىشى كە بە چەندىن ھۋنەرمەند نەكىشراۋە .. پىى بلنى تۆ ئاۋازدانەر نىت، من تىكستى گۆرانىيەكت دەدەمى، تۆ ئاۋازمەكى بۆ دانى! دەيكات. لە ئىستادا تەنيا لە بىۋگرافى ناۋى كەسەكان ھەلە دەكات، بەھۋى لىكچۋونى زۆرى ناۋەكان لە يەكتر و زۆر جار دوۋبارەۋونەۋەيان.

رۆبورتی نابراوموه له چین روویداوه و کەسێک توانیویەتی بە چات گێبیتی ۶۰۰,۰۰۰\$ لە کەسێکی تر بدزێ ...

کۆمەڵەی Center for AI Safety نامەیهکی بڵاوکردۆتەوه کەوا له لایەن ۳۵۰ پەسپۆر و هێزی بەرپۆهەری ئەم تەکنەلۆژییەوه ئیمزا کراوه لەوانە سام ئالتمان خاوەنی OpenAI کە چات گێبیتی داھێنا، Demis Hassabis شیخی کۆمپانیای DeenMind کە گولگەشی هەیه و Geoffrey Hinton و Yoshua Bengio داوا دەکەن حکومەتی ئەمەریکا شتی بکات و سنووری بۆ ئەم چات گێبیتییه دانێ و بە پێی هەواڵێکی New York Times گوایه ئالتمان و هاسابیز لەم روووه دیداری جۆن بایدنیشیان کردووه ..

دەرەکه ئیمە دەزانین کە زیرەکی دەستکرد بەهێزه و زانیاری زۆری هەیه بەلام ئەوهی نایزانین ئیمە چۆن رەفتاری لەتەکدا بکەین.

ناخر کاتی زیرەکی دەستکرد بتوانی زانیاری نایاسا بڵاوبکاتەچەند ئەستەمه تۆ شتەهایەکت لا راست بێت و ئەو بێت بە درۆ بڵاویان بکاتەوه...

بەکورتی مەترسی گەوره و ترسناک زۆرن و دەبیت دنیا لێی بەدەنگ بێت و گەنگەشەیی بکات و باشترین رێگا هەلبژێری بۆ گەشەکردن و بەکارهێنانی...

کیسنجەری بەتەمەن لەگەڵ سەرۆکی کۆمپانیای گوگلی کۆن پروفیسۆریکدا کتیبی :

Age of AI and Our Human Future لەسەر ئەم بابەتە دەنووسی: "زیرەکی دەستکرد جیهانیکی نوێ دەخولقینێ له بازار قوتابخانە و وانەکانی فێربوون پێوهندی هاوڕێیەتی دا". نموونەیهک لەسەر جیاوازییەکه دینیتهوه وەک ئەوهی ژیانی ئیستا و نیو سەده بەر لەئیستا چەند جیاوازه له ئایندهیهکی نزیکدا ئەگەر بێتوو زیرەکی دەستکرد بۆلا دەست بێت، مەودای جیاوازی ژیانی ئیستا و ئاینده زیاتر دەبێت. ئەم تەکنیکە بەتایبەت ئەوهی نوێ لێی سوودمەند دەبێت!! هەر ئەوانیشتن دەبیت بەرپرسیارانه هەلسوکەوت لەگەڵ ئەم تەکنیکەدا بکەن !!

(نوام چۆمسکی)ش لەسەر ئەم بابەتە هاتۆتە دەنگ و خوشەویستی مروّف له کرۆکی پەيامەژەیدا بە ئاشکرا دەرەکهوهی و دەلی: "هیچ نامێری ناتوانی له دروستکردنی فیکردا جێی مروّف بگرێتەوه، با ئەو نامێر و تەکنەلۆژیایەش له زۆر شتی تریشتا پیش مروّف بکەوێتەوه.. بێرکردنەوه بەتەنیا ئەوه نییه وەلام بەدەینهوه، بەلکوو دارشتنەوهی پرسیاره، دیاریکردنی ئەو گێروگرەفتەهی دەیخەینه روو."

وەک زۆر جار جەخت لەسەر ئەوه کراوتەوه، هەموو ئەوهی لەم تەکنیکە چاوەڕێ دەکری، بەستراوتەوه بە خودی مروّفەوه.. مروّف دەتوانی پەنجە بە دوگمەیهکدا بنییت هەموو سەرکێشی و مەترسییهکانی جگەرەکێشانی بۆ دێتە بەردەست، بەلام بریاری واز هێنان له جگەرەکێشان، هەر مروّف خۆی دەبی بیدات و پێی هەلەدەستی ..

دیدێ چەند پەسپۆری لەسەر ئەم بابەتە:

یەكەم Dietmar Frey: بەرپۆهەری Charité for AI in Medicine له بەرلین

دەلی: چات گێبیتی له بواری پزیشکیدا بایهخی گەورهی هەیه . هاوکاری و بکات و زانیاری زۆرتر بخاتە بەردەست نەخۆش و وەرگیرانی زۆری چەمک و باسی تایبەت بە بواریهکه که سوود بە پەيوهندی نیوان نەخۆش و پزیشک دەگەیهنی.. هاوکات لێرەدا پزیشک و پەرستار زۆر کاتیان بۆ دەگەرێتەوه و دەتوانن زیاتر کات بۆ نەخۆشەکه تەرخان بکەن.. بەمەش قازانج لەوهدا دەکەن کەمتر ماندوو دەبن .

چاتی ناوبراو له رووی بیرۆکراتییهوه سوودی زوره، دهتوانی راپورتی چوونه دهرهوهی نهخوش له نهخوشخانه ناماده بکات و بنووسی و تهواوی زانیارییهکان دهربارهی نهخوشهکه ناماده بکات ..

بیگومان چاتهکه ناتوانی بهدروستی وهلامی سرلهبری پرسیارهکان بداتهوه، بویه پیشنیاز دهکری بۆ ههمو شتی پشت به چاتهکه نهبهستن. بهلام هم لایهنهی چات گیپیتی بهردهوام له چاککردناده و پیش نهوهی بهکاری بهینریت ناخی دهکریتهوه و کونترولی دهکریت و نهوجا بهکاردههینریت.

دوهم Markus Beckedahl: دامزرینهی Nestzpolitik.org & er: publica دهلی: " نهوهی چات گیپیتی پیشهکشی دهکات شورش نییه بهلکوو گهشهکردنه. باس له بایهخی هم سیستمه دهکات و نامازه بهوه دهکات چون پاریزگاری له داتاگان دهکری و یاخود EU- AI- Act بهشی نهو سهدان میلون کهسه دهکات که بهکاری دینن.

جا پرسیار نهوهیه نایا هم سیستمه هاوکاری قوتابیان دهکات نهرکهکانی مالهوهیان بۆ جیهجی دهکات.. دهرهفت و سنووری زانیاری ناراست زوره نیه دهبی فیرین چ جوره سنووریکمان پیویسته بیکیشین.

سییه: خانوو Janina Loh فهیلهسووفی تهکنیک و نیتیک له پهیمانگای Liebenau دهلی: پیویسته خاوهن کومپانیان بهر پرسیاریتی بهرهمهکانیان ههنگرن لهوانهش زیرهکی دهستکرد. پیویسته نهو نهرکیان بخریته و ناچار بکرین لیسانسی/ مولهتی بهرهمه تهکنهلوجیهکانیان به نیتیکهوه وهرگرن. تهکنهلوژی جیهانی کارکردنمان دهگوری، ههروهه چات گیپیتیش. خویندکاران نهرکهکانی مالهوهیان به زیرهکی دهستکرد جیهجی دهکن.. ناماده دهکن. لیرهدا پرسیاریکی تری رهوشتی قوت دهینتهوه: نایا پیویست دهکات نهوه قهدهغه بکریت!؟

چوارهم: Gerard de Melo: پرؤفیسوری زیرهکی دهستکرد له پهیمانگای Hanso- Plattner له شاری پوتسدام: مودیلی بهرهمینهی روبرتی گفتوگو له نایندهدا باشتر دهبیت و لهبری تهنیا تیکست و وینه دهتوانی فیلم و دهنگ یاخود قیدیوی یوتوب مهشوق پی بکات ..

نهمهش وا دهکات له مروفت باشتر فیربیت. ههروههک نهوهی چات گیپیتی دهتوانی له پرؤگرامسازیدا هاوکاری بکات که بهرستکی شورشه نهوانهی کاری گهشهپیدانی هم تهکنهلوجیه دهکن دهبیت فیرین زوو ههلهکه بدۆزنهوه و نیستا دهتوانن راستهوخو لهناو خودی سیستمهکهدا پرؤگرامسازی بکن یاخود ههلهکه دیار بکوی ..

له قوتابخانه چات گیپیتی دهتوانی وهک راهینهریک Coach/ بیت و به نارامی وهلامی پرسیار زور بداتهوه. ههروههک پرؤگرامی ورد و نیکسل و پاورپوینت هاوکاری پیشهکش بکن.

به بروای من پیویسته نیه ستراکچهری کومه لایهتی بگورین. خویندکاران تهکنهلوژی و به دیاریکراوی بۆ نهوه بهکار بهینن، کیشهیهکی کومه لایهتی بهکراوهی دهمینتهوه: نهویش گوشاره له پیناوی توانای بهرهمهینان و بیری پیشبرکیبانه. تهکنهلوژیا نامازه بۆ... کیشهی سیاسی دهکات، بهلام نایخولقینی..

یوقال ههراری فهیلهسووف و میژوونوس دهلی:

"نامیرهکانی پیشووی وهک چایخانه و رادیو هاوکاربوون له بلاوکردنهوهی بیرورای روشنبیری بۆ خهک بهلام خوین ههگیز داهینانیکی فیکری و روشنبیری نوی تاییهت بهخویان نهبووه.. شتهکه له جهوههدا دهگوری و دهشی زیرهکی دهستکرد بتوانی بیرورا و فیکری و نوی و روشنبیری دروست بکات!؟"

نووسه ماله لیهمنگ دهلی: چات گیپیتی هینده بهتوانایه داوای لی دهکه به ۳۰۰۰ بیت به ستایلی Malte Lehming باسیکم لهسه نازادی ناینی بۆ بنووسی... هه ۲۰ چرکهیهکی پیدهچی ناوبراو خواستهکه

کتومت به پانی دريژری وهک خوی جییهجی دهکات . ئهوهی جیی سهرنجه دهتوانم ههمان پرسپاری لی بکهه نازادی نایینی له ولاتی ئهمهریکا!.. دیسان ئهرکی خوی بهوردی جییهجی دهکات.. پیویسته جهخت لهسهر ئهوه بکهههوه تا بهتهواوی و دروستی و پیرفیکی ههموو کارهکانی بکاتهیشتا کات پیویسته.. چاتی ناوبراو دهتوانی تیکسکورت بکاتهوه و ههندی پرۆگرامی ههیه دهتوانی سیمفونی بیتهؤفنیس سهرلهنوی بنووسیتهوه...

روژی ۳۱,۵,۲۰۲۳ سهرهکوهزیرانی دانگمارژ وتاریکی جا نیوهی به چات گیبیتی نووسی و دهنگدانهوهی گهورهی لی کهوتهوه...

پرۆگرامی قوتابخانه دهگوری بهکورت ههموو لهسهرهتای شورشیکی نویداین..

گوگل نیستا مهکینهیهکی تری گهران/ سیرچی داهیناوه به ناوی KI-Tools که بریتیه له Search Generative Experience SGE که جاری بهس له ئهمهریکا ههیه دهتوانی پرسپاری قورس و ئالوزی لی بکری و وهلام دهتاتهوه و ئهگهر به وهلامهکesh رازی نهبوویت دهتوانی پرسپاری تری لی بکهیت..

تو بللی مرؤقایهتی بهدهستی مرؤقایهتی کوتایی بیت؟! بهلی ئهگهر کومهلگهی مرؤقایهتی فریای خوی نهکهوی کهسانی دهرون نهخوش و چلیسی دهسهلات لهتوتوکرات و دیکتاتور و خوینمژان که نیتیان خراب و نهخوشانهیه دهتوانن کاریک بکهن چاره نووسی مرؤقایهتی بهتهواوی بخهنه بهردهم ههرهشهی نهمانهوه!.. بهلام بهدیومهکی تردا تا ئهم چرکهساته باوهرم بهوه نییه کومپیوتهر و مهکینه بتوانی جیی مرؤف و نهقلی بگریتهوه...

ئهم بابتهی زیرهکی دهستکرد و فره مؤدیلهکانی کوتایی نییه و بهردهوام لهسهری دنووسری و بیرورای جیاواز بهرهم دی!.. ئهم ههولهی بهنده بهرکولیکی سهرهتایی ئهو باسهیه..

سهرنج: سهرچاوهی ئهم بابته چهندین وتاریکی روژنامهی دیرتاگهسشپیگی ئهلمانیه..